

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר {משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא עד

לעלו נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ולכן לא מחייבים את הכת השניה לשלם את דמי העבד כשהוזמן, שהרי הכת הראשונה כבר חייבה. אלא ברישא שפסקו שישלם לעבד את עינו והכת השניה פטרה, הם משלמים לעבד, ובסיפא משלם דמי עין לרב שחייבו על שקר.

מהיכן הוכחתו של רבא

הגמרא חוזרת ומנסה להבין את דברי רבא כיצד רצה להוכיח מברייטא זו:
א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא?
כמו שהסברנו בסיפא שעמד בדיון ה"ה ברישא צריכים להעמיד כך, ולכאורה יוצא המקרה כזה [טבלה 5] - רישא -

רישא	עדותם	תשלומים
כת ראשונה	הפיל את שינו	סימא את עינו
כת שניה	סימא את עינו	הפיל את שינו
הזוממים - הופכו	הפיל את שינו	סימא את עינו

הגמרא מנסה להבין מהיכן רבא דייק מהברייטא שישנו מקרה שהיה אמור להיות הכחשה ועם כל זאת לא פסלין להו ונעשים זוממים משום שהכחשה תחילת הזמה היא:

אילימא מרישא - רישא מי קא מתכחשי מציעאי? כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא, דדינא כוותייהו פסקין, דיש בכלל מאתים מנה, כשאמרו הפיל את שינו, ולא כמו שאמרה הכת ראשונה שסימא את עינו, הדין כמותם שמחייבים לרבא דווקא דמי שינו, הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי, מציעאי לא מתכחשי מידי - אין להוכיח מכאן.

(תירוצ) אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות, סיפא נמי בשלש.
[טבלה 6] - סיפא לפי רבא

כת ראשונה	הפיל את שינו	סימא את עינו
כת שניה	סימא את עינו	הפיל את שינו
כת שלישית - הזימו את הכת ראשונה והפוכי	סימא את עינו	הפיל את שינו

ודייק מסיפא כגון:

- 1) דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו - ופסקיניה לדינא אפומייהו,**
- 2) ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו - דקא מכחשי להו להני קמאי** ובטלה עדותם שאינו חייב לשלם דמי עינו אלא את דמי שינו בלבד,
- 3) ונמצאו זוממין ריפה ע"י כת השלישית.**

לכן קמאי משלמין דמי עין לרב.
ואי סלקא דעתך הכחשה לאו תחילת הזמה היא, אמאי משלמי? הא אתכחשו להו מעיקרא!
אלא שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא.

הסכמנו עד עתה, שברישא מדובר בשלוש כיתות, כמבאר בטבלה [5], שלפני שכת העדים הזומה, באה כת ראשונה, ולכן מוסבר מדוע נוחה לרבא העדות השניה. בסיפא רבא יבאר בשלוש כתי עדים, אך הכת שהוזמה באה בתחילה ואח"כ עוד שתי כתי עדים. לפי זה הוא מוכיח מהסיפא שהכחשה תחילת הזמה היא. אב"י, לומד בסיפא שישנם שתי עדויות בלבד, אך ברישא מודה שישנם שלוש.

ואב"י אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני 'הרב אומר כן'.

אלא סיפא למה לי שלש כיתות? שהרי 'העבד אומר כן'?
(תירוצ)עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות.

[עד כאן דף עד עמוד א']

אב"י דוחה הוכחה זו, שבאמת במקרה הנ"ל לא משלמים כלום. אלא מעמיד את הברייטא באופן אחר - כדלהלן:

(דחיה) אמר אב"י לא - דאפכיניה ואזמיניהו - ר"ל שכת שניה באה ואמרה שאותו היום

עימנו הייתם ומעידים שהיה כך:

[טבלה 1] - רישא לפי אב"י (הו"א)

כת	עדותם	למי ניחא	תשלומים
ראשונה	סימא את עינו	הפיל את שינו	הרב אומר כן
שניה -הפכחו	הפיל את שינו	סימא את עינו	הזמו - עין לעבד

לגבי השאלות שהקשנו לעיל אם נסביר את הברייטא כפשוטה - להלן כיצד הם מיישבים, אך הקושיה השניה בינתיים לא מיושבת.

- 1) משלם דמי עין לעבד שרצו להפסידו, שיקבל את דמי שינו בלבד.
- 2) [מדוע לא משלם את כל דמי העבד לרב] לא מיושב.
- 3) ניחא לרב שיצא בעינו וישלם דמי שינו.

ממאי?

מדיסיפא במיפך והזמה, רישא נמי במיפך והזמה [בסיפא מדובר בב' כתי עדים וברישא

בשתי כתי עדים] -

דקתני סיפא-

מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן,

ר"ל נוח לו בכך לצאת לחרות ולקבל דמי עינו, ונמצאו זוממין - משלמין דמי עין לרב.

היכי דמי?

אי דלא קא מודו להו בתראי המזימין **בחבאל כלל - דמי כוליה עבד** לרב בעי שלומי ליה?

אלא דקא מודו כוליה בחבאל- ודקא אפכינ ואזמיניהו.

[טבלה 2] - סיפא לפי אב"י

כת ראשונה	הפיל את שינו	סימא את עינו	דמי עינו לרב
הזמו והפוכי	סימא את עינו	הפיל את שינו	

כת ראשונה רצתה לחייב את רבו לשלם את דמי עינו, שהם יותר יקרים, ונוח לעבד בכך, והכת השניה מזימתן ומעידים שרבו חייב בדמי שינו בלבד. אמנם אין חייבים לשלם דמי עבדו לרב, שהרי הכת שניה מסכימה לזה.

וכאן א"א לבאר כמו שרבא ביאר ברישא, שבאו עדים לפניהם כמו שמופיע בטבלה למטה,

[טבלה 3] - לפי אב"י אין לבאר את הסיפא כך

כת	עדותם	תשלומים
ראשונה	סימא את עינו	הפיל את שינו
שניה	הפיל את שינו	סימא את עינו
		דמי עינו לרב

שהרי העדים נעשים זוממין רק כשיגמר הדין על פיהם וכאן את דמי שן כבר התחייב ע"פ הכת ראשונה, ובכלל דמי עינו הוא, ולגבי דמי עינו לא היו מחייבים אותן מכיוון שישנה הכחשה ביניהם (שן -עין), ולכן כשהוזמו לא משלמים כלום.

והיכי דמי?

עתה הגמרא מנסה להבין בין ברישא ובין בסיפא באיזה מקרה מדובר שמחייבים את העדים זוממין:

- **אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי** כגון שהכת ראשונה אמרה ביום ראשון היה, ובאה כת המזימה ואמרה שביום שני היה המעשה ובסדר הפוך.

(קושיה) אכתי דמי עבד לרב בעי שלומי! דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא שהרי המעשה היה ביום שני.

אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי שאמרו עימנו הייתם ביום א' והמעשה היה לפני זה. עדיין הגמרא מתקשה להבין, שלמרות שהכת שניה מעידה שהמעשה היה מקודם, אך כשבאו להעיד עדיין לא העידו בזה כלל, וחוזרת הקושיה שתתחייב הכת הראשונה לשלם דמי כל העבד לרב.

- **ואי דלא עמד בדיון, אכתי דמי כוליה עבד** לרב בעי שלומי ליה! דאכתי גברא לא מיחייביד!

(מסקנה) אלא דעמד בדיון.

^{רפ} תוספות ד"ה ונמצאו זוממים קמאי. בהך סיפא הוצרך לומר שהעדים שהוזכרו בברייטא שהוזמנו הם היו ראשונים משום דצריך לומר דפסקין לדינא אפומייהו דאין העדים זוממים משלמים עד שיגמר הדין על פיהם ואם לא שבאו תחילה לא ה"מ למפסק דינא אפומייהו אבל ברישא אע"פ שבאו לסוף פסקין דינא אפומייהו.

^{רפ} תוספות ד"ה דאכתי גברא לא מחייב. אין הטעם משום דאי הוה בעי הוה אתי לב"ד ומודה ומיפטר דאפי' לשמואל דאמר לקמן (דף עה). מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב הכא כיון דלא עמד בדיון לא חשבינן לגברא בר חיובא לענין קנס כדפרישית בסוף המניח (לעיל לג. ושם: ד"ה איכא) בשמעתין דהוחלט השור:

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא עד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

(קושיה) מתקיף לה ר' זירא אימא-
סימא את עיניו, ניפוק בעינו.
הפיל את שינו, ניפוק בשינו.

סימא את עיניו והפיל את שינו, ניפוק בעינו ושינו ולא ישלם דמי שינו.
(תירוץ) אמר אביי עליך אמר קרא תחת עינו, ולא תחת עינו ושינו, תחת שינו, ולא
תחת שינו ועינו.

האם יש הוכחה ממשנתנו שהכחשה תחילת הזמה:

אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא-

גבב ע"פ שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין, משלמין לו את הכל.
מאי לאו?

- 1) דהעידו על הגניבה,
- 2) וחזרו והעידו על הטביחה,
- 3) והוזמו על הגניבה,
- 4) וחזרו והוזמו על הטביחה.

והא כיון שהוזמו על הגניבה (3) לגבי טביחה הוה להו מוכחשין, וקתני משלמין
לו את הכל - ואי ס"ד הכחשה לאו תחילת הזמה היא, אטביחה אמאי משלמין?
אלא לאו ש"מ הכחשה תחילת הזמה היא.

(דחיה) אמרי הכא במאי עסקין כגון שהוזמו על הטביחה תחילה ויתחייבו לשלם
ג', וכשהוזמו על הגניבה יתחייבו בכפל.

שהוכחו ולבסוף הוזמו – מחלוקת רבי יוחנן ור"א

ובפולוגתא עדים שהוכחו ולבסוף הוזמו ר' יוחנן ור"א.

חד אמר נהרגין,

וחד אמר אין נהרגין.

תסתיים דר"א הוא דאמר אין נהרגין-

דאמר ר"א עדים שהוכחו בנפש לוקין משום לא תענה על נפש אע"פ שזה לאו שאין
בו מעשה.

ואי ס"ד ר"א הוא דאמר נהרגין, אמאי לוקין? הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת
ב"ד, וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו שמיתת ב"ד הוא עונשו של
זה!

אלא לאו ש"מ ר"א הוא דאמר אין נהרגין תסתיים.

לוקין תרי ותרי נינהו! מאי חזית דסמכת אהני! סמוך אהני!

אמר אביי בבא הרוג ברגליו, היינו אותו שאמרו שנהרג בא חי ברגליו.

מתניתין

במקביל למשנה בדף ע, שנתבאר שם מקרים שישנם בחיוב תשלומי ד' וה', משנה זו

מונה חמשה מקרים קצת שונים מאלו שבהם פטור מד' וה'.

1) גבב ע"פ שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו, משלם תשלומי כפל,
שיש עדים שגבב, ואינו משלם תשלומי ד' וה', שמודה בקנס פטור.

2) גבב וטבח בשבת פטור על הטביחה שמתחייב בנפשו.

3) גבב וטבח לע"ז,

4) גבב משל אביו ומת אביו והוא יורשו ואח"כ טבח ומכר – כתיב 'טבח' עד שתהא
כולה טביחה באיסור.

5) גבב והקדיש ואח"כ טבח ומכר שטבח משל הקדש. [יתבאר בגמרא (עו.) שלא
אומרים שעצם ההקדש יחשב כ'מכירה' ויתחייב בד' וה', משום שאחר ההקדש עדיין שם
הבעלים עליו, משא"כ לגבי מכירה של הדיוט שנקראת על שם הלוהקח.]

מכל הנ"ל משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה'.

ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותם, משלם תשלומי ד' וה', שאין חייב
באחריותם, פטור.

גמרא

[משנה] (1) וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו

(קושיה) על פי עד אחד פשיטא! [אכן, בהודה על פי עצמו ישנו חידוש שמודה בקנס
פטור.]

(תירוץ) אמרי הא קמ"ל ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד-